

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля Юрій БІДЗІЛЯ

30 » *червня* 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.01 Українська мова та література
Освітня програма	Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Український літературний процес» (II пол. XIX ст.) для здобувачів вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література освітньої програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність».

Розробник: *Кордонець Олександр Анатолійович*, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри української літератури**.
Протокол № 14 від 29 червня 2023 року

Завідувач кафедри Оксана КУЗЬМА

Схвалено науково-методичною комісією **філологічного факультету**.

Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування Показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 165	2-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 4	4-й	4-й
	Лекції:	
	34 год.	16 год.
	Практичні (семінарські):	
	32 год.	4 год.
Вид підсумкового контролю: іспит	Індивідуальна робота:	
	30 год.	30 год.
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота:	
	69 год.	115 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Український літературний процес другої половини XIX ст.» є спроба під новим кутом зору розглянути українське письменство окресленого періоду як важливу складову національного мистецтва, національної культури, національного суспільно-політичного життя, приділивши належну увагу всім його царинам.

Відповідно до освітньо-професійної програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, теорії та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов науково-дослідницької діяльності.

ЗК 3. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 10. Здатність проведення досліджень на належному науковому рівні.

ЗК 13. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ПК 3. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ПК 7. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ПК 8. Здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень, добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний, літературний матеріал; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти згідно з сучасними вимогами та презентувати результати наукового дослідження в усній чи письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом.

ПК 11. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів та жанрів.

ПК 12. Здатність використовувати у професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Український літературний процес другої половини XIX ст.» є опанування таких освітніх компонент (ОК) освітньо-професійної програми:

ОК5. Латинська мова.

ОК8. Вступ до літературознавства.

ОК10. Історія зарубіжної літератури.

ОК 13. Український літературний процес.

ОК 14. Український і світовий фольклор.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	ПРН 2
Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.	ПРН 4
Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання в професійній діяльності.	ПРН 8
Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).	ПРН 13
Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.	ПРН 15
Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.	ПРН 18
Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.	ПРН 19
Дотримуватися норм і правил академічної доброчесності	ПРН 20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія української літератури другої половини XIX ст.»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
У процесі навчання чітко визначає предмет, об'єкт та завдання українського літературного процесу; основні етапи формування історії української літератури як наукової дисципліни; специфіку співвідношення літератури з фольклором, іншими видами мистецтва, історією, філософією, релігією; аналізує літературний процес в Україні в контексті розвитку культури, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; оперує літературознавчими категоріями; пояснює об'єктивні процеси взаємовпливів і взаємодії української та зарубіжної літератур, здійснює літературознавчий аналіз художнього твору; цінує культурне різноманіття, дотримується етичних норм, усвідомлює важливість незалежності та територіальної цілісності України.	ПРН 2, ПРН 8, ПРН 13, ПРН 15, ПРН 19
Літературознавчий аналіз здійснюється на теоретичних, методологічних засадах, застосовує різні методичні прийоми вивчення українського літературного процесу, користується науковими джерелами, зокрема цифровими, використовує сучасну наукову інформацію, бібліографічні джерела; демонструє знання художніх творів, розуміння сучасних наукових підходів до їх аналізу, основні положення літературознавчих праць; аналізує творчі біографії письменників, характерні особливості їхнього індивідуального стилю; розкриває основні тенденції розвитку поезії, прози та драматургії, дотримується академічної доброчесності.	ПРН 4, ПРН 18, ПРН 20

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є: екзамен, модульний контроль, поточні оцінки; усні (письмові) відповіді на практичних заняттях, тестування, презентації, виконання творчих завдань, конспектування науково-критичної літератури.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування, письмові практичні завдання, презентації, творче завдання, тестування.

Форма модульного контролю: виконання модульної контрольної роботи.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний екзамен.

Оцінка успішності здобувача з дисципліни «Український літературний процес» є рейтинговою і виставляється за стобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння модулю.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
7	8	8	7	8	7	7	8		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	40	100
8	7	8	7	7	8	8	7		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	8	40	8	40
Творче завдання	2	10	2	10
Презентація з доповіддю/есе	2	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	40	1	40

Разом	100	100
--------------	------------	------------

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота № 1 містить 2 теоретичні питання та 20 тестових завдань. Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач, – це 20 балів за теоретичну частину (максимум 10 балів за кожне питання) та 20 (1 бал за кожен правильно виконаний тест) за тестові завдання.

Модульна контрольна робота № 2 містить 1 теоретичне питання та 30 тестових завдань. Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач, – це 10 балів за теоретичну частину та 30 (1 бал за кожен правильно виконаний тест) за тестові завдання.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Екзамен проводиться за білетами, кожен із яких містить 3 питання.

Оцінку **«відмінно» (90–100 балів, А)** заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну й ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він здобуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку **«добре» (82–89 балів, В)** заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку **«добре» (74–81 бал, С)** заслуговує здобувач, який у загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку **«задовільно» (64–73 бали, D)** заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їхнього усунення.

Оцінку **«задовільно» (60–63 бали, E)** заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка **«незадовільно» (35–59 балів, Fx)** виставляється здобувачеві, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку **«незадовільно» (до 35 балів, F)** виставляють здобувачеві, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених

програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами оцінювання

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована Шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90–100
B	Добре		82–89
C	Добре		74–81
D	Задовільно		64–73
E	Задовільно		60–63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35–59
F	Незадовільно		0–34

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Літературний процес 50–60-х років

Тема 1. Проблеми вивчення курсу на сучасному етапі. Історичні умови розвитку української літератури II пол. XIX ст. Посилення національно-визвольної боротьби, активізація політичного і культурного життя в Україні. Суспільно-політичні напрями серед української інтелігенції Галичини і Закарпаття («москвофіли», «народовці»). Культурно-освітній рух в Україні. Виникнення «Громад», їх програми. Розвиток культури. Преса. Художня література на сторінках періодичних видань. Розвиток літератури. Нові імена в українському письменстві. Співіснування в літературі різних напрямів і стилів.

Тема 2. Українська поезія 40–60-х років XIX ст. Життєвий і творчий шлях Л. Глібова. Розвиток жанру байки у творчості Л. Глібова. Лірика. Твори Глібова для дітей. Короткий екскурс в історію світового та українського байкарства. Жанрові різновиди української байки XIX ст. Рання творчість Л.Глібова-байкаря. Перша збірка «Байки Леоніда Глібова» (1863). Зв'язок з українською байкарською традицією. Два періоди творчості. Актуальність тематики і проблематики, образи байок, яскрава афористичність вислову, виразність алегорій. Еволюція жанру в другий період творчості поета. Медитативні, філософські та морально-естетичні проблеми в творах Л.Глібова. Ліричний вірш і пісня-романс – основні жанри лірики Л. Глібова («Журба», «Вечір», «Летить голуб», «Зіронька»). Твори Л.Глібова для дітей; акровірші, загадки. Редагування газети «Черниговский листок». Спроби Л.Глібова в прозі, драматургії. Значення творчості.

Тема 3. Степан Руданський. Життєвий і творчий шлях. Формування літературно-естетичних поглядів С.Руданського. Періодизація творчості. Рання творчість. Фольклорна основа ранніх балад, відгомін в них романтичних мотивів поезій Т.Шевченка, Л.Боровиковського. Пісенність ранньої лірики. Петербурзький період творчості. Громадянські мотиви лірики, увага до суспільно-політичних тем. Оригінальність жанру «співомовок» С.Руданського, засоби гумору та сатири у цих творах, їх фольклористична поетика.

Тема 4. Українська проза 40–60-х років XIX ст. Романтизм і реалізм. Журнал «Основа». Проза 40-60-х рр. XIX ст. – якісно новий етап у розвитку української літератури. Ідейно-тематичні і видові пошуки. Розвиток романтизму, нові риси реалізму. Елементи

соціального аналізу у прозі. Розвиток літературно-естетичної думки, становлення української професійної критики.

Тема 5. Марко Вовчок. Життєвий і творчий шлях. Світогляд письменниці. «Народні оповідання» – новаторське явище в українській прозі. Повість «Інститутка» як перша соціальна повість у вітчизняній прозі. Російськомовна проза як предтеча феміністичної літератури. Перекладацька діяльність.

Тема 6. Анатолій Свидницький. Життєвий і творчий шлях. Ідейно-художнє новаторство роману «Люборацькі». Історія написання та видання. Жанровий синкретизм твору (роман-хроніка, проблемний соціальний роман, соціально-побутовий роман, просвітницький роман-виховання), особливості композиції, тематика, проблематика, образи, складність характерів персонажів. Національна ідея у творі. Місце твору в спадщині А.Свидницького і в українському літературному процесі.

Тема 7. Ідейно-художня своєрідність прози Олекси Стороженка. Ознаки готичної прози. Міфологізм роману «Марко Проклятий». Жанрова різноманітність малої прози письменника, антиколоніальний дискурс його новелістики. Ознаки готичної прози у творах О.Стороженка («Закоханий чорт»). Майстерність композиційної побудови, органічність поєднання фольклорної та літературної поетики, інтонаційна виразність, увага до етнографічних деталей, індивідуалізація характерів персонажів. Оригінальність роману «Марко Проклятий», його ідейний зміст.

Тема 8. Життєвий і творчий шлях Юрія Федьковича. Поетична спадщина. Новаторство прози митця. Вплив творчості Т.Шевченка на Ю.Федьковича. Збірка «Поезія Йосипа Федьковича» (1862), що складається з двох розділів. Мотиви і образи лірики, її автобіографічність. Майстерність поезії Ю.Федьковича на рекрутську тему. Романтичні та реалістичні елементи балад та поем письменника. Новаторство прози Ю.Федьковича. Оповідання «Люба-згуба», «Серце не навчити» та ін. Гуцульський колорит оповідань на тему кохання. Показ жовнірського життя («Побратими», «Сафат Зінич», «Три як рідні брати»). Новелістичний характер пізніших творів письменника («Галіянка», «Сафат Зінич»). Особливості стильової манери письменника. Оцінка творчості Ю.Федьковича критикою.

Тема 9. Розвиток української драматургії в 40-60-ті роки XIX ст. Неприятливі умови для розвитку української драматургії. Відсутність професійного театру. Посилення царських репресій проти української культури. Виникнення та діяльність аматорських театральних гуртків. Драматичні твори Л. Глібова, С. Гулака-Артемовського та ін. Розвиток театру і драматургії в Галичині. Драматична література на Закарпатті.

Модуль 2. Літературний процес 70–90-х років. Утвердження реалізму в українській літературі

Тема 1. Умови розвитку та характерні особливості української літератури 70-90-х рр. XIX ст. Утвердження психологізму в літературі. Становище українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Антиукраїнська політика влади у галузі освіти і культури. Переломні зрушення у світобаченні людей, зміна моральних та естетичних ідеалів, що позначилося на мистецтві. Утвердження реалізму в українському письменстві. Постановка соціальних проблем, поглиблення психологізму в українській літературі. Розробка нових тем, поява нових жанрів Бурхливий розвиток прози, зокрема великих повістєво-романних форм. Пошук нових тем, образів, посилення уваги до соціальних проблем у літературі.

Тема 2. Проза 70–90-х рр. XIX ст. Творчість І. Нечуя-Левицького. Новаторство повістей із селянського життя. Об'єктивно-ліричний характер нарації в прозі. Визначне місце повісті-хроніки «Микола Джеря» в українській прозі. Соціальна характеристика і психологічна глибина образів, змалювання українського національного характеру. «Кайдашева сім'я» – зразок реалістичної соціально-побутової повісті. Суспільні процеси в тогочасному селі, розпад патріархальних норм родинного життя під тиском пореформених обставин. Зосередження уваги письменника на сім'ї як осередку суспільства. Індивідуалізм егоїстичних натур, що став причиною духовної роз'єднаності членів сім'ї. Відтворення

етнопсихологічних особливостей українців у повісті. Гумор і сатира у творі. Романи і повісті з життя інтелігенції. Роман «Хмари» – перший в українській літературі роман про інтелігенцію. Символіка назви. Змалювання двох поколінь української інтелігенції. Образ «нової людини» у творі. Образ Києва в романі. Історична тематика у творчості письменника. Драматургія І. Нечуя-Левицького.

Тема 3. Життєвий і творчий шлях Панаса Мирного. Повісті та романи. Психологізм прози. Домінування теми національного гноблення українців. Тематична та жанрова різноманітність творчості. Ранні твори письменника. Твори з життя інтелігенції. Образи «нових людей». Оновлення техніки психологічного аналізу, оригінальність композиції. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Творча історія роману. Джерела твору, проблематика. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» – перший соціально-психологічний роман в українській літературі. Образ головного героя, його еволюція. Проблематика роману.

Тема 4. Громадська діяльність та творчість (прозова і поетична) О. Кониського. Активна патріотична позиція митця. Гуманістичний та антикріпосницький пафос його прози. Основні мотиви поезій, її жанрово-художня оригінальність.

Тема 5. Творчість Олени Пчілки. Своєрідність місця Олени Пчілки в колі діячів української культури (М. Драгоманов, М. Старицький, М. Лисенко, П. Житецький) та власне літературному контексті. Різноманітність мистецьких наукових зацікавлень і проявів – прозаїк, поет, драматург, перекладач, літературний критик, фольклорист, видавець. Поезії Олени Пчілки: громадські, біблійні мотиви, інтимна лірика, твори патріотичного змісту. Прозові твори («Пігмаліон», «Чад» та ін.). Новизна тематики, образів, форми оповіді. Ідейно-художня своєрідність сатиричних оповідань Олени Пчілки. Викриття аморальності та прогнилості дворянства в оповіданні «Артишоки», проблема духовної несумісності подружжя в оповіданні «Біла кицька». Змалювання життя інтелігенції в творах письменниці «Товаришки», феміністичні ідеї у творі.

Тема 6. Творчість Н. Кобринської, її громадська діяльність. Н. Кобринська як письменниця, фольклорист, літературний критик, одна із зачинателів феміністичного руху, ініціатор створення «Товариства руських жінок». Поєднання традицій і новаторства у малій прозі письменниці. Публікація перших творів в альманасі «Перший вінок» (1887). Нові композиційні засоби та імпресіоністична стилістика в оповіданні «Дух часу». Морально-етичні та філософські проблеми в творі. Увага до соціально-економічних та національних питань в оповіданні «Ядзя і Катруся». Сильова еволюція прози письменниці початку ХХ ст.

Тема 7. Творчість М. Павлика. Активна громадська діяльність та патріотична позиція митця. Проблематика його прози. Тема жіночої емансипації в новелістиці М. Павлика, її жанрово-художня оригінальність.

Тема 8. Творчість М. Старицького. Театральна діяльність і драматургічна спадщина. Художня проза. Громадсько-культурна діяльність поета, прозаїка, драматурга, перекладача, актора, режисера, організатора українського театру. Новаторство Старицького-поета. Провідні теми та ідеї. Прозова творчість М. Старицького. Історія України – основна тема прози Старицького. Художня проза письменника – зачинателя історично-пригодницької повісті та роману, використання традицій романів В. Скотта (трилогія «Богдан Хмельницький», діалогія «Молодість Мазепи», «Руїна»). Драматургія М. Старицького. М. Старицький і театр, творча співпраця з М. Лисенком. Оригінальна драматургічна творчість: п'єси «Не судилось», «Талан», «Оборона Буші», «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці».

Тема 9. Ідейно-художня своєрідність лірики Я. Щоголева та І. Манжури. Ідейно-естетичні обриси й культурно-історичне тло формування й становлення української поезії 70-90-х років. Рання творчість Я. Щоголева. Збірки «Ворскло» (1883), «Слобожанщина» (1883 – 1898). Реалістична поезія («Ткач», «Чередничка», «Косарі» та ін.). Тема праці, змалювання представників різноманітних занять і професій. Психологізм творів. Пейзажна лірика («Осінь», «Листопад», «Травень» та інші), багатство колористики та звукових образів, національний колорит фауни і флори. Героїчно-романтична поезія («Орел», «Хортиця», «Остання січа»), філософські й релігійні мотиви («Ікона», «Субота святого Дмитра» та ін.).

Фольклористична та етнографічна діяльність І.Манжури. Тематичне багатство лірики. Літературно-критична діяльність поета, його переклади й переспіви.

Тема 10. Життєвий і творчий шлях Б. Грінченка. Різноманітність мистецьких наукових зацікавлень і проявів – прозаїк, поет, лексикограф, перекладач, літературний критик, фольклорист, видавець, громадський діяч). Ідейно-художня своєрідність поезії Б.Грінченка, народницький пафос ранньої лірики. Жанрова різноманітність лірики: медитації, заклики, сонети, інвективи, балади, поеми, байки, лірика. Перекладацька діяльність. Участь Б.Грінченка у літературній дискусії («Листи з України Наддніпрянської»). Проза Б.Грінченка. Своєрідність реалізму, розширення його меж в освоєнні дійсності. Особливості індивідуального стилю Б. Грінченка.

Тема 11. Поетична творчість П. Грабовського. П. Грабовський як теоретик та критик літератури. Життєвий і творчий шлях поета. Літературно-естетичні погляди. Збірки «Пролісок» (1894), «З півночі» (1896), «Кобза». Мотиви поезій. Тема України в творчості П.Грабовського. Жанрова різноманітність лірики поета, домінування жанру послання. Поезії для дітей. Перекладацька спадщина поета. Погляди митця на призначення та завдання мистецтва у суспільному житті («Дещо про творчість поетичну»)

Тема 12. Драматургія 70–90-х років. Перша професійна театральна трупа. Діяльність корифеїв українського театру. Творчість М. Кропивницького. Творчість І. Карпенка-Карого. Умови розвитку драматургії і театру в другій половині XIX ст. Створення українського професійного театру. Трупа корифеїв та її діяльність (І. Карпенко-Карий, М. Кропивницький, М. Старицький, М. Заньковецька, М. Садовський, П. Саксаганський). Утвердження жанрів реалістичної соціальної та соціально-побутової психологічної драми, соціальної комедії, водевілю, історичної трагедії як основи репертуару кращих театральних труп. Традиції української драматургії та новаторство в драмах М. Кропивницького, злободенність тематики, поєднання реалізму з мелодраматизмом («Доки сонце зійде, роса очі виїсть», «Дай серцю волю, заведе в неволю»). Відтворення нових процесів у житті пореформеного села: розшарування селянства, розвиток лихварства («Глитай, або ж Павук»). І. Карпенко-Карий – найвизначніший драматург української літератури XIX ст. Актуальність тематики п'єс, широта охоплення тогочасної дійсності, художнє осмислення соціальних тенденцій епохи, майстерне втілення їх у психологічно переконливі образи подій, характерів, ситуацій. Артистична діяльність І. Карпенка-Карого. Драматургічне новаторство Карпенка-Карого. Жанрова різноманітність: трагікомедія («Сто тисяч», «Мартин Боруля»), соціально-психологічна драма («Безталанна»), історична трагедія («Сава Чалий») тощо.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	Лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
4-й семестр												
Модуль 1. Літературний процес 50–60-х років												
Тема 1. Проблеми вивчення курсу на сучасному етапі. Історичні умови розвитку української літератури II пол. XIX ст.	2	2										
Тема 2. Українська поезія 40-60-х років XIX ст. Життєвий і творчий шлях Л.Глібова. Розвиток жанру байки у творчості Л.Глібова. Лірика. Твори Глібова для дітей.	7	2	2			3	6					6
Тема 3. Степан Руданський. Життєвий і творчий шлях.	8	2	2			4	6					6

Тема 4. Українська проза 40-60-х років XIX ст. Романтизм і реалізм. Журнал «Основа».	7	2				5	10					10
Тема 5. Марко Вовчок. Життєвий і творчий шлях. Світогляд письменниці. «Народні оповідання» – новаторське явище в українській прозі. Повість «Інститутка». Російськомовна проза. Перекладацька діяльність.	10	2	4			4	11	2	1			8
Тема 6. Анатолій Свидницький. Життєвий і творчий шлях. Ідейно-художнє новаторство роману «Люборацькі».	4	2	2				1	1				
Тема 7. Ідейно-художня своєрідність прози Олекси Стороженка. Ознаки готичної прози. Міфологізм повісті «Марко Проклятий»	7	2	2			3	9	2	1			6
Тема 8. Життєвий і творчий шлях Юрія Федьковича. Поетична спадщина. Новаторство прози митця.	9	2	2			5	9	1				8
Тема 9. Розвиток української драматургії в 40-60-ті роки XIX ст.	5					5	10					10
Разом за модулем 1	74	16	14		15	29	77	6	2		15	54
Модуль 2. Літературний процес 70–90-х років. Утвердження реалізму в українській літературі												
Тема 1. Умови розвитку та характерні особливості української літератури 70-90-х рр. XIX ст. Утвердження психологізму в літературі.	2	2										
Тема 2. Проза 70-90-х рр. XIX ст. Творчість І.Нечуя-Левицького. Новаторство повістей із селянського життя. Романи і повісті з життя інтелігенції. Історична тематика у творчості письменника. Драматургія І.Нечуя-Левицького.	12	2	6			4	9	2				7
Тема 3. Життєвий і творчий шлях Панаса Мирного. Повісті та романи. Психологізм прози. Домінування теми національного гноблення українців.	8	2	2			4	10	2	1			7
Тема 4. Громадська діяльність та творчість (прозова і поетична) О.Кониського	4					4	7					7
Тема 5. Творчість Олени Пчілки.	7	2	1			4	8	1				7
Тема 6. Творчість Н.Кобринської, її громадська діяльність.	7	2	1			4	8	1				7
Тема 7. Творчість М.Павлика	4					4	7					7
Тема 8. Творчість М.Старицького. Театральна	6	2				4	7					7

діяльність і драматургічна спадщина. Художня проза.												
Тема 9. Ідейно-художня своєрідність лірики Я.Щоголева та І.Манжури.	7	2	4			2	2					
Тема 10. Життєвий і творчий шлях Б.Грінченка.	4	2	2			2	2					
Тема 11. Поетична творчість П.Грабовського. П.Грабовський як теоретик та критик літератури	3				4	4						4
Тема 12. Драматургія 70-90-х років. Перша професійна театральна трупа. Діяльність корифеїв українського театру. Творчість М.Кропивницького. Творчість І.Карпенка-Карого.	12	2	2		8	9		1				8
Разом за модулем 2	91	18	18		15	42	88	10	2		15	61
Усього годин	165	34	32		30	69	165	16	4		30	115

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Розвиток жанру байки у творчості Л.Глібова.	2	0
2	Художня своєрідність лірики та співомовок С.Руданського	2	0
3	Проза Марка Вовчка.	4	1
4	Ідейно-художня своєрідність прози Олекси Стороженка	2	1
5	Новаторство роману «Люборацькі» А.Свидницького	2	0
6	Творчість Юрія Федьковича	2	
7	Проза І.Нечуя-Левицького. Соціально-побутові повісті.	2	0
8	«Хмари» І.Нечуя-Левицького – перший роман в українській літературі з життя інтелігенції	2	0
9	Історична романістика І.Нечуя-Левицького	2	0
10	Соціально-психологічний роман Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні...?».	2	1
11	Основні мотиви та поетика лірики І.Манжури	2	0
12	Ідейно-художня своєрідність лірики Я.Щоголева	2	0
13	Розвиток новелістики в українській літературі 70-90-х років XIX ст.: мала проза Олени Пчілки та Н.Кобринської		
14	Жанр соціальної комедії в творчості І.Карпенка-Карого («Мартин Боруля», «Сто тисяч», «Хазяїн»)	2	1
15	Життєвий і творчий шлях Б. Грінченка. Проза письменника	2	0
	Разом	32	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна/заочна
1	Поезія Л.Глібова та його твори для дітей. Здобувачі конспектують визначення понять байка, акровірш, загадка; знайомляться з творами митця, переглядають відео: https://www.youtube.com/watch?v=9xaWcTIFs8E	3/6

2	Співомовки С.Руданського. Здобувачі опрацьовують самостійно групувати гуморески письменника за тематичним принципом, визначають засоби гумору. Переглядають відео https://www.youtube.com/watch?v=L3PJ9SfAsP4	4/6
3	Українська проза 40–60-х років XIX ст. Романтизм і реалізм. Журнал «Основа» (здобувачі опрацьовують відповідний розділ за підручником і коротко конспектують його, визначають основні жанрові різновиди цього часу. Також здобувачі виписують з Літературознавчої енциклопедії поняття «романтизм», «реалізм», «соціально-побутове оповідання», «соціальна повість»)	5/10
4	Творчість Марка Вовчка. Феміністична спрямованість прози Марка Вовчка (здобувачі готують презентацію життя і творчості письменниці, готують сторітелінг як шкалу розвитку літературного героя (за схемою).	4/8
5	Психобіографія Юрія Федьковича (здобувачі опрацьовують монографію Л.Ковалець «Юрій Федькович: Історія розвитку творчої індивідуальності письменника»; створюють хронологічну таблицю життя і творчості письменника). Здобувачі переглядають відео: https://www.youtube.com/watch?v=OIROjXGXsm0	5/8
6	Проза Олекси Стороженка. Здобувачі опрацьовують матеріал підручників і пишуть есе «У чому щастя людини (на основі оповідання О.Стороженка «Скарб»)?»	3/6
7	Розвиток української драматургії в 40–60-ті роки XIX ст. (здобувачі коротко конспектують відповідний розділ з підручника «Історія української літератури XIX ст.: У 2 кн./ За ред М.Жулинського. Київ: Либідь, 2005»).	5/10
8	Проза Івана Нечуя-Левицького. Скласти цитатну характеристику персонажів повісті «Кайдашева сім'я» Переглянути відео: https://www.youtube.com/watch?v=9eOFLNvUBI	4/7
9	Роман Панаса Мирного «Повія» (здобувачі опрацьовують монографію Л.Ушкалова «Панас Мирний. Реалізм – це есхатологія», коротко конспектують положення праці про роман «Повія». Також здобувачі читають та коротко занотують зміст твору). Переглянути відео: https://www.youtube.com/watch?v=F0fP6U0FIWE https://www.youtube.com/watch?v=ki4ynZJgIDg	4/7
10	Громадська діяльність та творчість О.Кониського (здобувачі коротко конспектують відповідний розділ за підручником «Історія української літератури 70–90-х років XIX ст.: У 2 т./ За ред. О.Гнідан. Київ, 1999»).	4/7
11	Творчість Олени Пчілки. Здобувачі самостійно опрацьовують біографію письменниці та роблять ідейно-художній аналіз вибраного оповідання Олени Пчілки за запропонованою схемою.	4/7
12	Творчість Н.Кобринської. Здобувачі опрацьовують відповідну тему за підручником «Історія української літератури 70–90-х років XIX ст.: У 2 т. / За ред. О.Гнідан. Київ, 1999», з'ясовують поняття «фемінізм», «емансипація», «імпресіонізм», конспектують твори письменниці.	4/7
13	Творчість М.Павлика. Здобувачі знайомляться з громадською та творчою діяльністю М.Павлика, виконують ідейно-художній аналіз вибраного оповідання письменника за запропонованою схемою.	4/7
14	Творчість М.Старицького. Здобувачі аналізують матеріал про творчість М.Старицького в підручниках, аналізують його поезію за запропонованою схемою.	4/7
15	Здобувачі готують доповідь «Творчість П. Грабовського: сучасне прочитання».	4/4
16	Творчість Марка Кропивницького та Івана Карпенка-Карого. Здобувачі готують презентації про життєвий і творчий шлях одного з драматургів.	4/4
17	Здобувачі готують презентацію «Роль М.Кропивницького, М.Старицького та І.Карпенка-Карого у розвитку українського професійного театру та драматургії»	4/4
	Разом	69/115

6.5. Індивідуальна робота

Тематика курсових робіт з Українського літературного процесу
(спеціальності 035 Філологія предметної спеціальності 035.01 Українська мова та література освітньо-професійної програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність»)

1. Морально-етична проблематика роману «Сузір'я дів» Дари Корній.
2. Міфологізм роману Мирослава Дочинця «Горянин».
3. Проблематика роману-фєєрії «Чаша Амріти» Олеся Бердника.
4. Мотив самоідентифікації митця у збірці Петра Мідянки «Луйтра в небо».
5. Жанрово-стильові особливості повісті Олександра Гавроша «Музей пригод».
6. Проблематика роману Люко Дашвар «На запах м'яса».
7. Проблематика оповідання «Сільський дипломат» Олександра Маркуша.
8. Поетика оповідання «Гордовита пара» Пантелеймона Куліша.
9. «Старший боярин» Теодосія Осьмачки: жанр, ідейно-стильова специфіка.
10. Проблематика повісті «План до двору» Теодосія Осьмачки.
11. Образи язичницьких богів у календарній обрядовості українців.
12. Проблематика роману Володимира Дрозда «Спектакль».
13. Мотиви лірики Володимира Ладижця.
14. Поети праякої школи Закарпаття в оцінці Олекси Мишанича.
15. Барокові особливості «Енеїди» Івана Котляревського.
16. Особливості сюжетотворення в оповіданні «Хата» Луки Дем'яна.
17. Художні особливості оповідань Ніни Бічуї «Сотворення тайни» та «Буєсть Митусина».

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби та програмне забезпечення: офісні додатки, електронне навчання в середовищі Moodle (<https://moodle.uzhnu.edu.ua/>), сайт електронного навчання УжНУ (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>), Google Meet, Power Point, Google Calendar Google Classroom (код курсу: rtvievq).

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Методичні вказівки до проведення практичних занять із курсу «Український літературний процес другої половини XIX століття» для здобувачів вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література освітньо-професійної програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність» філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / Уклад. Кордонєць О.А. Ужгород, 2023.
2. Жулинський М. Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям. Київ: Либідь, 2011.
3. Історія української літератури XIX ст.: У 2 кн. / За ред. М.Жулинського. Київ: Либідь, 2005. Кн. 1–2.
4. Історія української літератури 70–90-х років XIX ст.: У 2 т. / За ред. О.Гнідан. Київ, 1999. Т.1–2.

5. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XX ст.: підручник: у 10 т. Київ: ВЦ «Академія», 2013–2021
6. Наєнко М. Художня література України. Від міфів до реальності. Київ, 2012.
7. Ткачук М. Українська література XX століття. 2-ге вид. перероб. та доп. Київ: «КНТ», 2020.

Допоміжна література

8. Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму. Київ: Факт, 2003. 320 с.
9. Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. Львів, 2002.
10. Білецький О. Українська література серед інших літератур світу. Збір. праць: У 5 т. Київ, 1965. Т. 2.
11. Бондар М. Поезія пошевченківської епохи. Система жанрів. Київ, 1986.
12. Вієвський В. Поетика комедійної творчості І.Карпенка-Карого. Кіровоград, 1995.
13. Гаєвська Н. Вивчення творчості Павла Грабовського. Київ, 1989.
14. Герасименко В. Степан Руданський: Життя і творчість. Київ, 1985.
15. Гнідан О. Історія української літератури XIX – початку XX ст: Практичні заняття. Київ, 1987.
16. Грицай М. Марко Вовчок. Творчий шлях. Київ: Вища школа, 1983.
17. Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX ст.). Тернопіль, 1999.
18. Дем'янівська Л. Іван Карпенко-Карий (І.К. Тобілевич). Життя і творчість: Навчальний посібник. Київ, 1995.
19. Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – початку XX ст. Київ, 1998.
20. Жук Н. Анатолій Свидницький: Літературний портрет. Київ, 1987.
21. Жулинський М. Слово і доля: Українські письменники XIX – XX ст.: Навчальний посібник. Київ, 2002.
22. Зборовська Н. Код української літератури. Проект психоісторії новітньої української літератури. Київ, 2006.
23. Зеров М. Українське письменство. Київ, 2003.
24. Іванченко Р. Іван Нечуй-Левицький. Нарис життя і творчості. Київ, 1980.
25. Киричок П. Марко Кропивницький: Нарис життя і творчості. Київ: Дніпро, 1985.
26. Ковалець Л. Юрій Федькович. Історія розвитку творчої індивідуальності письменника. Київ: Академія, 2011.
27. Коломієць В. Добра і правди син. Михайло Старицький – драматург. Київ, 1993.
28. Кононенко П. Українська література: Проблема розвитку. Київ, 1994.
29. Кузнецов Ю. Імпресіонізм в українській прозі XIX – початку XX ст.: проблеми естетики і поетики. Київ: Зодіак-ЕКО, 1995. 304 с.
30. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Литаври, 2001.
31. Літературознавчий словник-довідник. Київ, 2006.
32. Майстер драми: Драматичні твори І. Карпенка-Карого: навчальний посібник. Київ: Грамота, 2004.
33. Малютіна Н. Українська драматургія кінця XIX – початку XX ст.: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2010.
34. Матвеева Т. Український роман другої половини XIX століття: модель світу, жанрові трансформації. Харків: Видавництво ХНУ ім. В. Каразіна, 2016. 420 с.
35. Міщук Р. Українська оповідна проза 50-60-х років XIX ст. Київ, 1978.
36. Наєнко М. Історія українського літературознавства. Київ, 2001.
37. Наєнко М. Художня література України. Від міфів до модерної реальності. Київ: Просвіта, 2008.

38. Нахлік Є. Українська романтична проза 20–60-х років XIX ст. Київ, 1981.
39. Новиков А. Художній універсум Марка Кропивницького. Харків: Майдан, 2006.
40. Пахаренко В. Українська поезика. Черкаси, 2009.
41. Пільгук І. Марко Лукич Кропивницький – організатор, режисер, актор українського театру. Київ: Книжкова Палата України, 2000.
42. Приходько І. Українські класики без фальсифікацій. Харків, 1997.
43. Погрібний А. Борис Грінченко в літературному процесі кінця XIX – початку XX ст. Київ, 1990.
44. Погрібний А. Класики: Не зовсім за підручником. Київ, 2000.
45. Погрібний А. Яків Щоголев: Нарис життя і творчості. Київ, 1986.
46. Проблеми історії та теорії реалізму української літератури XIX – початку XX ст. Київ, 1991.
47. Приходько І. Творчі портрети українських письменників XIX – XX століть: Посібник для вузів і шкіл. Київ, 1997.
48. Розвиток жанрів в українській літературі XIX – початку XX ст.: Збірник наукових праць. Київ, 1986.
49. Тарнавський М. Нечуваний Нечуй. Реалізм в українській літературі. Київ: Laurus, 2016. 400 с.
50. Ткачук М. Наративні моделі українського письменства. Тернопіль: ТНПУ, 2007.
51. Три долі. Марко Вовчок в українській, російській та французькій літературі / Упор. В. Агєєва. Київ, 2002.
52. Томчук Л. Слово сповідальне. Українська жіноча проза (1887–1914). Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. 334 с.
53. Ушкалов Л. Реалізм – це есхатологія: Панас Мирний. Харків: Майдан, 2012. 184 с.
54. Черкаський В. Художній світ Панаса Мирного. Київ: Дніпро, 1989.
55. Чижевський Д. Реалізм в українській літературі. Київ, 1999.
56. Цибаньова О. Лаври і терни. Життєвий і творчий шлях Михайла Старицького. Київ, 1996.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

57. Електронна бібліотека ЧТИВО: <https://chtyvo.org.ua/>
58. Електронна бібліотека DIASPORIANA: <https://diasporiana.org.ua>
59. Електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ»: <https://dspace.uzhnu.edu.ua>
60. Ізборник: <http://litopys.org.ua/>
61. Клуб Поезії: www.poetryclub.com.ua
62. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/isp/texts.html
63. Сайт УжНУ URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/>
64. Читомо: <https://chytomo.com/>
65. Літакцент: <https://litakcent.online/>